

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETİM ARAÇ-GEREÇLERİ KULLANIM DÜZEYLERİ*

*Hasan AYDEMİR**

Özet: Bu araştırma, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğretim araç-gereçleri kullanım düzeylerini öğretmen görüşlerine dayalı olarak tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın evrenini Malatya il merkezinde 2009-2010 eğitim - öğretim yılı bahar döneminde Resmî ve Özel İlköğretim Okulların da görev yapan 139 Sosyal Bilgiler Öğretmenini kapsamaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 124'ü Resmî ve 10'nu Özel İlköğretim okullarında görev yapan 134 Sosyal Bilgiler Öğretmeni kapsamaktadır.

Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen ve güvenilirliğinin kontrol edildiği anket formu uygulanarak toplanmıştır. Verilerin analizinde SPSS 17.0 paket programı kullanılmıştır. Bu program aracılığı ile veriler yüzde (%), frekans (f), aritmetik ortalama (\bar{X}), standart sapma, t-testi ve ANOVA'dan faydalanarak çözümlenmiştir. Elde edilen verilerin çözümlenmesi sonucunda öğretmenlerin araç-gereç kullanım düzeyleri arasında cinsiyete açısından anlamlı farklılık görülmemiştir. Buna karşın öğretmenleri araç-gereç kullanım düzeyleri arasında yaş, öğrenim durumu ve okul türüne açısından anlamlı fark olduğu gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Öğretimi, Öğretim Teknolojisi, Öğretim Araç-Gereçleri.

Levels of Using Educational Instruments by Social Sciences Teachers

Abstract: This research intends to identify the levels of instructional materials by social sciences teachers based on teachers' opinions. The population of the research comprises 139 Social Studies teachers from public and private schools in Malatya city center in spring term of 2009-2010. The sample of the research is composed of 134 social studies teachers of whom 124 work in public schools and 10 work in state private schools.

The data of the research was collected by administering a questionnaire form developed and controlled for reliability by the researcher. In the analysis of the

* Bu çalışma Ağustos 2011 tarihinde tamamlanan doktora tezinden uyarlanmıştır.

* İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Malatya

data SPSS 17.0 was used. Using this program, the data were analyzed in terms of percentage (%), frequency (f), mean (\bar{X}), standard deviation, t-test and ANOVA. As a result of the analysis of the data obtained, no significant difference was found between their use of instructional materials according as their gender. However, a significant difference was found between their use of instructional materials according as their ages, level of education, professional seniority, and the schools they work in.

Key Words: Social Sciences Teaching, Education Technology, Educational Instruments.

Giriş

Bilim ve teknolojideki gelişmeler her alanda olduğu gibi eğitimin de niteliğini değiştirmektedir. Eğitim, bireyleri zeka ve yetenekleri oranında bilişsel, duyuşsal ve devinsel/psikomotor yönden nitelikli şekilde yetiştirmeyi amaçlar. Bu amacı gerçekleştirmek için eğitim sisteminin çağdaş bir yapıya sahip olması gerekir. Çağdaş bir eğitim sistemi ise, öğretme-öğrenme sürecinin gerçekleştiği okulların modern şekilde donatılması, öğretmenlerin nitelikli yetişmesi, gelişmiş teknolojik araç-gereç ve yöntemlerden yararlanılmasıyla mümkündür (Halis, 2001: 197).

Ülkelerin kalkınmışlığı ve gelişmişliği, önemli ölçüde yetiştirdiği insan gücünün niteliğine bağlıdır. Bu da eğitim sisteminde öğretmenin rolünü ve önemini açıkça ortaya koymaktadır. Eğitim sisteminin hammaddesi olan öğrencileri işleyen ve sistemden nitelikli ürün olarak topluma sunan en önemli unsur öğretmendir (Helvacı, 2009:286).

Öğretim etkinliklerinde en önemli rolü oynayacak olan öğretmenden başkası değildir. Sınıftaki öğretim etkinliklerinin verimli ve/veya verimsiz, nitelikli ya da niteliksiz olmasında yani ürünün kalitesinde asıl sorumluluk öğretmendir. Bu sonucu öğretmen alan bilgisi, öğretim yaklaşımı, yargıları, tecrübeleri, kullandığı çeşitli öğretim yöntem, teknik ve stratejileri ile öğrenciler üzerinde yenileşme isteği ve yaratıcılığı belirleyecektir (Yılman, 2006: 298).

Öğretmenle birlikte öğretim sırasında yapılacak etkinliklerin öğrencinin güdülenmişlik düzeyini yükseltmesi, öğrenmeye ihtiyaç duyurması, dikkat ve seçici algıyı öğrenme hedefleri üstünde odaklaştırması, öğrenme düzeyini artırmayı sağlayıcı faktörlerdir. Bunun için öğretim etkinliklerinin öğrenci özelliklerine uygun olması ve onları olumlu hale getirmesi; öğrencinin öğrenme konusuna karşı ilgisini ve dikkatini çekmesi ve başarabileceğine inandırması gerekir. Öğrenmenin niteliğini artırmak için, öğretme – öğrenme ortamında çok sayıda duyu organına hitap eden uyarıcıları kullanarak, öğrencinin bilgiyi çok yönlü kodlamasını, beynin iki yarım küresini de etkili olarak kullanmasını sağlayacak etkinlikleri düzenlemek gerekir (Senemoğlu, 2009: 382).

“Öğretmen, öğretime yapacağı katkıları dikkate alarak dersi planlarken uygun öğretim araçları ve materyalleri kullanmayı da planlamalıdır” (Gözütok, 2006: 301). Çünkü derste araç gereç kullanılmasının birçok yararı vardır.

Öğretim araç-gereçleri, öğrencilerin çok sayıda duyu organını uyarmak ve öğretimi desteklemek için kullanılır. İyi tasarlanmış öğretim araç – gereçleri öğretim sürecini zenginleştirir, öğrenmeyi artırır. Yani Araç – gereçler:

1. Çoklu öğrenme ortamı sağlarlar,
2. Öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olurlar,
3. Dikkat çekerler,
4. Hatırlamayı kolaylaştırırlar,
5. Soyut şeyleri somutlaştırırlar,
6. Zamandan tasarruf sağlarlar,
7. Güvenli gözlem yapma imkânı sağlarlar,
8. Farklı zamanlarda birbirleriyle tutarlı içeriğin sunulmasını sağlarlar,
9. Tekrar tekrar kullanılabilirler,
10. İçeriği basitleştirerek anlaşılmasını kolaylaştırırlar (Yalın, 2003: 82).

Bu nedenle eğitim araç – gereçlerinin eğitimin hedeflerine uygun olarak seçimi ve etkin kullanımı son derece önemlidir. Etkin bir şekilde kullanılmayan araç- gereç en son teknolojiye uygun olarak hazırlansa bile etkili olamaz veya etkililik derecesi istenen ulaşamaz (Büyükkaragöz, 1999: 280).

Öğretme- öğrenme süreçlerinde öğretim araç-gereçlerinden uygun biçimde yararlanıldığında, öğrenme kolaylaşmakta, algılar güçlenmekte, ilgi ve izlenimlerin kalıcılığı artmakta ve neticede öğrenme zenginleşmektedir (Ergin, 1987: 275).

Öğretme-öğrenme sürecinde araç-gereç kullanma konuların daha etkili sunumunu sağlamakta ve zamandan tasarruf ettirmektedir. Bununla beraber, araç-gereç kullanımı öğretimi daha zevkli ve anlaşılır hale getireceğinden, öğrenme için ayrılan süre verimli geçmekte ve öğretim hizmetinin niteliği de artmaktadır (Demirel, 2009: 58).

Dersleri görsel- işitsel hale getirebilmek, akıcı, etkili ve kalıcı öğretim yapabilmek için bilgisayar ortamında hazırlanacak sunular sayesinde dersleri daha etkili kılacak çalışmalar yapılabilir (Şimşek. 2002: 57-58).

Öğretmenlerin eğitim araç-gereçlerin kullanmalarının yanı sıra uygun araç-gereç seçmeleri de önemlidir. Araç-gereç seçerken şu ölçütlere dikkat etmek gerekir: Öğretim hedefleri, öğretim yöntemi, öğrenci özellikleri, araçların özellikleri, öğretim ortamı, öğretmenlerin tutumları ve araçların bulunup bulunmadığı dikkat etmek gerekir. Öğretmen, konusunu anlatmadan önce hangi araç-gereci kullanacağına karar verirken bu ölçütlere dikkat etmelidir. Çünkü

etkili bir etkileşimin, eğitim ortamında sağlanabilmesi için öğretmenin hedef davranışlara, öğrencinin hazırbulunuşluk düzeyine uygun eğitim araç-gereçlerini işe koşması gerekir (Yalın, 1997: 115).

Öğretim materyallerinin seçiminde temel ölçüt, öğretim programındaki öğrenci kazanımlarına uygun olmasıdır. Farklı kazanımlar için farklı materyallerin seçilmesi ve kullanılması gerekir. Öğretim materyallerini seçerken önemli bir diğer ölçütte öğrenciye uygunluktur. Yani öğrenci ihtiyacına/gereksinimini karşılamalıdır. Ayrıca ders konusuna uygunluğu da göz önüne alınmalıdır (Demirel, 2009: 64).

Öğretim araç-gereçleri eğitimin vazgeçilmez bir parçası olarak görülmelidir. Eğitim-öğretimde; özel hedefler, yöntemler, araç-gereçler, ortam ve değerlendirmeler sistemli yaklaşımın ayrılmaz birer parçalarıdır. Sistemde yer alan bu parçalardan birinin eksikliği diğerlerini etkilemektedir. Her araç, diğerlerinin yapamadığı bir işlevi yapmaktadır. Herhangi bir eğitim aracı, diğerlerinin yerini tamamen alamamaktadır. Böylece birçok öğretim aracının kullanılması, çok geniş işlevlerin yerine getirilmesini sağlamaktadır (Rıza, 2000: 83).

Öğretme-öğrenme sürecinin başarısı, öğretim amaçları ve konularına uygun yaklaşım, yöntem ve teknikleri yeri ve zamanı geldiğinde araç-gereçlerle desteklenmesine bağlı bulunmaktadır. Araç-gereçler doğru kullanıldığında, öğrencilerin öğrenme sürecine aktif olarak katılmalarına ve somut yaşantılara dayalı anlamlı ve kalıcı öğrenmeler gerçekleştirmelerine yardım etmektedir (Yaşar, 2006: 288).

Öğretim teknolojilerinin öğrenme-öğretme sürecinde etkili bir şekilde kullanılmasında önemli hususlardan bir diğeri de öğretmen faktörüdür. Öğrencilerin düzeylerine, yaşlarına ve yeteneklerine uygun yöntem ve teknikleri kullanmanın yanı sıra uygun araç-gereç ve son bilişim teknolojilerinden, bilgisayar ve internetten yararlanma ve bunları sınıf içinde kullanma, öğretmenlerin sahip olması gereken mesleki nitelikler arasında yer almaktadır (Demirel, 2002: 51).

Araç-gereçler tüm derslerde olduğu gibi Sosyal Bilgiler öğretiminde de etkin olarak kullanımı son derece önemlidir. Sosyal Bilgiler dersi, çocukların toplum ve sorunları hakkında bilgi sahibi olmaları ve bir vatandaş olarak sorumluluklarını öğrenmede, insan ilişkilerini anlamada, ulusal özellikleri kavramada en gerekli olan derslerden birisidir. Bu bağlamda öğrencilerin Sosyal Bilgileri öğrenmelerini etkileyen unsurların belirlenerek önlemlerin alınması kaçınılmazdır (Yanpar Şahin, 1994: 43). Unsurlardan biri öğretmenlerin derslerde kullandıkları ders araç gereçleridir. Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinde özellikle görsel araç gereçlere yer vermeleri önemlidir. Çünkü: “Sosyal Bilgiler derslerinde kullanılan görsel materyaller öğrencilerin

okudukları metni anlamalarında ve eleştirel bakış açısına sahip olmalarında önemli bir yere sahiptirler” (Yazıcı, 2006: 655).

Konuyla ilgili yapılan araştırmalarda, Güneş (1993), “İlköğretim Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretiminde Eğitim Teknolojisine İlişkin Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi” adlı araştırmasında, Sosyal Bilgiler öğretimi ve eğitim teknolojisi ile ilgili hizmetiçi eğitim kurslarının düzenlenmesi gerektiğini, öğretim etkinliklerinin planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi ile ilgili yeterliliklerin saptanması yönünde daha fazla araştırmanın yapılmasını ifade etmiştir. Köken (1995), “İlkokullarda Sosyal Bilgiler Öğretimi” isimli araştırmasında Sosyal Bilgiler dersinin ciddi ve amacına uygun yürütülebilmesi için iyi bir planlama yapılması, dersin işlenişinde değişik araç-gereçlere daha fazla yer verilmesini belirtmiştir. Pirinçdane (1997), tarafından yapılan araştırmada, Sosyal Bilgiler Ders programı değerlendirilmiştir. Pirinçdane, çalışmada Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, Sosyal Bilgiler öğretimi konusunda geleneksel öğretim yöntemlerinden kurtulamadıkları ve eğitim teknolojilerinden çok az yararlandıkları sonucuna varmıştır. Sığan (1997), tarafından yapılan “İlkokullarda Sosyal Bilgiler Dersinin Etkililiğini Azaltan Faktörlerin Araştırılması” konulu tezde, Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde, ekonomik nedenlerden dolayı sadece ders kitaplarından yararlanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca dersin işleniş esnasında görsel araç-gereçlerden de faydalanılması vurgulanmıştır. Şahin (1997), “İlköğretimde Sosyal Bilgiler Derslerinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri” adlı araştırmasında, yalnızca kitap ya da geleneksel eğitim materyalleri ile yetinmemeli; bilgisayar, video, televizyon, internet gibi bilgi ve iletişim teknolojileri ve bunlara ait yazılım, kaset, CD vb. gibi materyallerin kullanımı yaygınlaştırılarak öğrencilerin bilgiye doğrudan erişiminin sağlanmasını savunmuştur. Şahin (2000), tarafından yapılan araştırmada, Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan teknoloji temelli çoklu ortamın öğretim üzerindeki etkisine bakılmıştır. Ulaşılan sonuçlar, çoklu ortamla ders gören öğrenci başarısının, geleneksel ortamda ders gören öğrencilere göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Çiftçi (2002), “Sosyal Bilgiler 6. , 7. ve 8. sınıf Derslerinde Materyal Kullanımının Öğrenci Başarısı ve Tutumlarına Etkisi” konulu araştırmasında, tutum ve başarı açısından, materyal kullanımının sağlandığı deney gruplarının, geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol gruplarına göre daha başarılı olduğunu ortaya koymuştur. Sönmez (2006), “İlköğretim Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Karadeniz Bölgesi Konusunun Görsel Araç-Gereçlerle Öğretiminin Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisinin Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmada, Sosyal Bilgiler dersinde görsel araç gereç kullanmanın başarıyı artırması bakımından geleneksel öğretim yöntemine göre daha etkili bir yöntem olduğu söylenebileceği yargısına ulaşmıştır. Can (2009), “İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda Sosyal Bilgiler Dersinde (Araç-Gereç) Materyal Kullanımının Öğrenci

Başarısına Etkisi” başlıklı çalışmasında, başarı açısından, materyallerle desteklenerek öğretimin sağlandığı deney grubunun, geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubuna göre daha başarılı olduğunu göstermiştir. Menas ve Olsan (1993), tarafından yapılan “Eğitimde araç kullanılmasının eğitim üzerindeki etkililiği” isimli çalışmada, sınıf ortamında araç kullanımının; öğretmenlere çoklu bir öğretim ortamı oluşturmada yardımcı olduğu ve öğretmenlere bilgi aktarıcılığı değil, öğrencilere rehberlik eden, onları belli amaçlar doğrultusunda yönlendiren bir rol kazandırdığı gözlenmiştir. Shea (2000), yaptığı çalışmada, bilgisayar destekli ve videoya dayalı eğitimin, öğrencinin derse karşı tutumu üzerindeki etkisini incelemiştir. Bulgular, iyi tasarlanmış etkileşimsel video uygulamalarının öğrencileri derse karşı motive ettiğini göstermiştir. Coşkun (2001), ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler dersinde teknoloji kullanım durumlarını araştırmış, araştırma sonucunda; ilköğretim okullarının bir çoğunda yeteri kadar teknolojik araç-gerecin bulunmadığı, okullarda bulunan bilgisayarların dörtte birinin idari amaçlı kullanıldığı, sınıf öğretmenlerinin % 42.9’nun eğitimle ilgili teknolojik araç-gereçleri kullanmadığı, % 17’sinin bu araçları kullandığı belirlenmiştir. Özhelvacı (2003) yaptığı araştırma sonucunda öğretmenlerin eğitim araçlarından eğitim-öğretim ortamlarında yeteri kadar yararlanmadıklarını ortaya çıkarmıştır.

Eğitim-öğretimde araç-gereçlerin teorik faydası ne olursa olsun, bunların kullanımı belirli düzeyde bilgi ve beceri gerektirir. Eğer öğretmen bu araç gereçleri kullanma becerisine sahip değilse veya bunların faydasına inanmıyorsa, onları kullanmak da istemeyecektir (Yalın, 2003).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Malatya merkez Resmi ve Özel İlköğretim okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, öğretim araç-gereçleri kullanım düzeylerini belirlemektir. Ayrıca çalışmada cinsiyet, yaş, eğitim durumu, mesleki kıdem ve kurum türü değişkenlerine göre Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, öğretim araç-gereçlerini kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymaktır.

Alt Amaçlar

1. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre; öğretim araç-gereçleri kullanma düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Öğretmenlerin yaşlarına göre; öğretim araç-gereçleri kullanma düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Öğretmenlerin öğrenim durumlarına göre; öğretim araç-gereçleri kullanma düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Öğretmenlerin okul türüne göre; öğretim araç-gereçleri kullanma düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

YÖNTEM

Bu araştırma, tarama modelinin kullanıldığı betimsel nitelikte bir çalışmadır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırmalardır. Araştırmaya konu olan olay, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2009: 77).

Evren

Araştırmanın evrenini Malatya il merkezinde 2009-2010 eğitim - öğretim yılı bahar döneminde, Resmî ve Özel İlköğretim Okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Evrende yer alan okul ve öğretmen sayısı, Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistik Bürosu'ndan alınan veriler kullanılarak belirlenmiştir. İstatistik bürosundan alınan verilere göre, 2009-2010 eğitim-öğretim yılında, Malatya ili merkez ilçe belediye sınırları içerisinde 63'ü Resmî, 5'i Özel olmak üzere toplam 68 ilköğretim okulu olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın evreninde yer alan öğretmenlerin 129'ü Resmî İlköğretim Okullarında, 10'u Özel İlköğretim Okullarında görev yapmaktadır.

Örneklem

Araştırmanın örneklemini Malatya merkezde yer alan Resmî ve Özel İlköğretim Okullarında görev yapan 134 Sosyal Bilgiler Öğretmeni oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Bu çalışmada veriler, araştırmacı tarafından gerekli literatür taraması yapıp alan uzmanlarının görüşleri alındıktan sonra hazırlanmış olan veri toplama aracı (anket formu) ile elde edilmiştir. Veri toplama aracının güvenilirliği için toplam 75 öğretmene uygulanan pilot uygulamada Kaiser-Meyer-Olkin(KMO) =0,752; Barlett= 1764,258 (p=0,000) ve Cronbach Alpha değeri de 0,883 olarak hesaplanmıştır. Faktör analizinde yük değeri 0,35 ve altında olan dört madde ile bir binişik madde ölçekten çıkarılarak tekrar analiz yapılmıştır. Bu şekilde tekrarlanan ikinci analizde KMO =0,784; Barlett= 1563,056 (p=0,000) ve Cronbach Alpha değeri de 0,885 olarak hesaplanmıştır. Ölçekte yer alan maddelerin faktör yükleri 0,40-0,67 aralığındadır. Yapılan analizlerde bu ölçeğin varyansı ise % 67,230 dur. Buna göre ilgili ölçeğin ölçmeyi amaçladığı yapıyı açıklama oranı yaklaşık % 67 olduğu denilebilir. Alan yazındaki ilgili veriler (Büyüköztürk, 2003: 118) dikkate alındığında, bu değerlere sahip ölçeğin güvenilir olduğu söylenebilir.

Veri Toplama Aracının Uygulanması ve Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanmasında kullanılmak üzere geliştirilen ölçme aracı (anket formu) uygulanması 2009-2010 eğitim-öğretim yılı güz döneminde gerçekleştirilmiştir. Uygulama yapılmadan önce ilgili makamlarla yazışmalar yapılmış ve gerekli izinler alınmıştır. Geliştirilen ölçme aracı, araştırmacı

tarafından uygulanmıştır. Uygulamalar için araştırma kapsamındaki okullara gidilmiş, öncelikle okul idarecileri ile görüşülmüş, araştırma hakkında bilgi verildikten sonra bir örnek anket formu ve araştırmanın yapılabilmesi için ilgili makamlardan alınan izin onayı ilgililere verilmiştir. Ölçme aracı öğretmenlere dağıtılarak araştırmanın gerekçesi ve verilen cevapların sadece bu araştırma için kullanılacağı belirtilmiştir. Cevaplandırılan ölçme aracı aynı gün toplanmıştır.

Araştırma kapsamındaki Resmî İlköğretim Okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine uygulanan ölçme aracı sayısı 124'dür. Özel İlköğretim Okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine uygulanan ölçme aracı sayısı 10'dür. Bu ölçme araçlarının tamamı geri alınmıştır. Toplanan ölçme araçları kontrol edildikten sonra, toplam 134 ölçme aracı analize esas alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizinde SPSS 17.0 istatistik programı kullanılmıştır. Bu program aracılığı ile veriler yüzde(%), frekans(f), aritmetik ortalama(\bar{X}), t-testi ve ANOVA kullanılarak çözümlenmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Araştırmaya Katılan Öğretmenlere Ait Demografik Bilgiler

Araştırmaya katılan Resmî İlköğretim Okullarında görev yapan 124 öğretmenin % 29,8 kadın, % 70,2'si erkek, Özel İlköğretim Okullarında görev yapan 10 öğretmenin % 40,0 kadın, % 60'ı erkek olduğu görülmektedir. Malatya il merkezinde özel okul sayısının (beş) az olmasından dolayı öğretmen sayısı on kişiyle sınırlı kalmıştır.

Resmî İlköğretim Okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin, % 6,5'i 20-25 yaş aralığında, % 12,9'u 26-30 yaş aralığında, % 35,5'i 31-35 yaş aralığında, % 26,6'i 36-40 yaş aralığında, % 12,1'i 41-45 yaş aralığında, % 6,5'i 46-50 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Görüldüğü gibi, Resmî İlköğretim Okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenleri % 62,1'i 31-40 yaş aralığında toplanmaktadır.

Özel İlköğretim Okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, % 10,0'nu 20-25 yaş aralığında, % 50,0'si 26-30 yaş aralığında, % 30,0'u 31-35 yaş aralığında, % 10,0'nu 36-40 yaş aralığında olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan Resmî İlköğretim Okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin % 94,4'u lisans mezunu % 5,6'si yüksek lisans mezunu, Özel İlköğretim Okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin % 100,0 lisans mezunu olduğu görülmüştür. Görüldüğü gibi lisansüstü eğitim yapan öğretmen sayısı oldukça düşüktür. Öğretmenlerin lisansüstü eğitim yapamamalarının çeşitli sebepleri olmakla birlikte uygulama sırasında görüştüğüm öğretmenler buna sebep olarak büyük bir bölümü yabancı dil barajını geçememeleri, ALES (Akademik Lisans Üstü Eğitim Sınavı) sınavında sayısal soruları yeterince yapamadıkları için istenilen notu

alamadıklarını, bazıları da bir takım kişisel nedenlerden dolayı yapamadıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin, Öğretim Araç-Gereçleri Kullanım Düzeyine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 1. Öğretim Araç-Gereçleri Kullanım Düzeyine İlişkin Dağılım

Anket Maddeleri	\bar{X}	SS
1. Yazı tahtası ile öğretim yapabilme	4,15	0,91
2. Şema, şekil, grafik ile öğretim yapabilme	3,75	0,86
3. Basılı materyalle öğretim yapabilme	3,69	0,99
4. Harita ve Küre ile öğretim yapabilme	4,07	0,87
5. Modellerle öğretim yapabilme	3,23	0,89
6. Slayt projektörü ile öğretim yapabilme	2,75	1,28
7. Gerçek eşyalar ile öğretim yapabilme	2,72	0,91
8. İnternet yardımıyla öğretim yapabilme	2,20	1,02
9. Televizyon ve Video ile öğretim yapabilme	2,28	1,04
10. Deneysel öğretim yapabilme	1,94	0,85
11. Episkop ile öğretim yapabilme	1,00	0,00
12. Tepegöz saydamlarıyla öğretim yapabilme	2,29	0,99
13. Zaman ve Tarih şeritleri ile öğretim yapabilme	3,72	0,81

Araç-Gereçleri Kullanım Düzeyine İlişkin Resmî ve Özel İlköğretim Okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmen görüşleri Tablo 1’de topluca görülmektedir. Bu boyutta en yüksek düzeyde ($\bar{X}=4,15$) ile görüş bildirilen ifade “Yazı tahtası ile öğretim yapabilme” ifadesi olmuştur. Yazı tahtası; Ders esnasında öğrencilerin yeni gördükleri bir kavramın, tanımı, bir konunun temel öğelerini yazmaya, acil durumlarda şekil, şema, grafik ve tablo oluşturmaya veya işlem yapmaya yarayan ve sınıfta sabit olarak sürekli bulunana bir öğretim materyalidir. Klasik ve basit olmasına rağmen öğretmenler tarafından en sık kullanılan bir öğretim aracıdır (Sezer, 2005: 200).

Uzmanlar, yazı tahtasını daha çok sözel ifadelerle anlatmakta yetersiz kaldığı durumlarda kullanmayı önermektedirler. Çünkü yazı tahtası kullanımının pek çok dezavantajları vardır. Bunlardan en önemlisi öğretmen yazı tahtasını kullanırken öğrenciye arkasını döndüğünden sınıfla olan göz temasını yitirdiği gibi sınıf disiplini de bozulmaktadır. Yazı tahtasını sık

olmamak üzere kullanmakla birlikte her bir öğrenciyi derse aktif katılımını ve üst öğrenmeyi sağlamak için çoklu öğrenme ortamı yaratmak yani birden fazla duyu organına hitap eden araç-gereç kullanmak gerekir. Çünkü her bireyin öğrenme stil'i farklıdır. Bundan dolayı çoklu öğrenme ortamı yaratarak her bir bireyin kendine uygun bir öğrenme kanalı yakalanma sağlanmalıdır.

İkinci sırada ($\bar{X}=4,07$) ile görüş bildirilen ifade "Harita ve Küre ile öğretim yapabilme" ifadesi gelmektedir. Kıy Can'ın yaptığı araştırmada da Sosyal Bilgiler öğretiminde en çok Harita'yı kullandıkları görülmüştür (Kıy Can, 2009: 44).

Sosyal Bilgiler dersinde harita kullanımı, öğrencinin keşfetme ve bütüncül algılama becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda haritalar öğrencide kuşbakışı algılama yeteneğini de geliştirmektedir (Yaşar ve Gültekin, 2009: 319).

Tablo 1 incelendiğinde Resmî ve Özel İlköğretim Okullarında görev yapan öğretmenlerin çoklu öğrenme ortamına yönelik düzenlenen maddelerden "Slayt Projektörü ile öğretim yapabilme" ifadesine ilişkin olarak ($\bar{X}=2,75$), "Televizyon ve Video ile öğretim yapabilme" maddesine ilişkin olarak ($\bar{X}=2,28$) düzeyinde görüş belirtmişlerdir.

Karaduman (2004: 72) yaptığı çalışmada Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin öğrenilenleri hatırlama düzeylerini artırmada, yapılandırmacı öğrenme ilkelerine göre hazırlanan öğretim materyallerinin uygulandığı öğrenme ortamlarının, geleneksel öğretimden daha etkili olduğunu ve öğrenci başarısını arttırdığını ortaya koymaktadır. Bunun için öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırmak ve öğrenme düzeylerini artırmak için mümkün olduğunca çoklu öğrenme ortamı sunan materyaller kullanmak gerekmektedir.

Öğretilmek istenen bilginin öğretici tarafından öğrenmesi istenen bireye daha iyi ve kolay aktarılabilmesi aynı zamanda kalıcı olmasında, sunuluş biçiminin büyük önemi vardır. Bilginin sunulmasında ne kadar çok duyu organına hitap ediliyorsa, öğrenme ortamı o derece zenginleşecek, öğrenme süresi kısılacak ve öğrenmede o oranda artacaktır (Sezer, 2005: 193).

Öğretimin etkili olabilmesi için sınıfta çoklu öğrenme ortamının oluşturulması hem öğretmen-öğrenci etkileşimi hem de iletişim açısından önemli görülmektedir. Bu nedenle öğretim hizmetlerinde hem göze hem de kulağa hitap eden teknolojik araçların kullanılması önemli olmaktadır (Demirel, 2009: 59).

Tablo 2. Araç-Gereç Kullanım Düzeyine İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılımı

Anket Maddeleri	Okul Türü	Seçenekler									
		Hiçbir Zaman		Nadiren		Bazen		Sık Sık		Her Zaman	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Yazı tahtası ile öğretim yapabilme	R	2	1,6	3	2,4	23	18,5	45	36,3	51	41,1
	Ö	0	0,0	0	0	2	20,0	2	20,0	6	60,0
2. Şema, şekil, grafik ile öğretim yapabilme	R	0	0,0	11	8,9	36	29,0	56	45,2	21	16,9
	Ö	0	0,0	0	0,0	1	10,0	4	40,0	5	50,0
3. Basılı materyalle öğretim yapabilme	R	1	0,8	15	12,1	39	31,5	38	30,6	31	25,0
	Ö	0	0,0	0	0,0	2	20,0	6	60,0	2	20,0
4. Harita ve Küre ile öğretim yapabilme	R	1	0,8	7	5,6	19	15,3	55	44,4	42	33,9
	Ö	0	0,0	0	0,0	0	0,0	6	60,0	4	40,0
5. Modellerle öğretim yapabilme	R	4	3,2	21	16,9	52	41,9	42	33,9	5	4,0
	Ö	0	0,0	0	0,0	5	50,0	2	20,0	3	30,0
6. Slayt projektörü ile öğretim yapabilme	R	32	25,8	24	19,4	33	26,6	28	22,6	7	5,6
	Ö	0	0,0	0	0,0	0	0,0	7	70,0	3	30,0
7. Gerçek eşyalar ile öğretim yapabilme	R	10	8,1	44	35,5	53	42,7	14	11,3	3	2,4
	Ö	0	0,0	1	10,0	4	40,0	3	30,0	2	20,0
8. İnternet yardımıyla öğretim yapabilme	R	35	28,2	50	40,3	32	25,8	0	0,0	7	5,6
	Ö	0	0,0	3	30,0	6	60,0	0	0,0	1	10,0
9. Televizyon ve Video ile öğretim yapabilme	R	33	26,6	41	33,1	36	29,0	12	9,7	2	1,6
	Ö	3	30,0	3	30,0	2	20,0	1	10,0	1	10,0
10. Deneysel öğretim yapabilme	R	41	33,1	54	43,5	25	20,2	3	2,4	1	0,8
	Ö	4	40,0	4	40,0	1	10,0	1	10,0	0	0,0
11. Episkop ile öğretim yapabilme	R	124	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Ö	10	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
12. Tepegöz saydamlarıyla öğretim yapabilme	R	33	26,6	36	29,0	39	31,5	16	12,9	0	0,0
	Ö	3	30,0	3	30,0	4	40,0	0	0,0	0	0,0
13. Zaman ve Tarih şeritleri ile öğretim yapabilme	R	1	0,8	7	5,6	35	28,2	65	52,4	16	12,9
	Ö	0	0,0	2	20,0	0	0,0	6	60,0	2	20,0

R= Resmî İlköğretim Okulu (N=124) Ö= Özel İlköğretim Okulu (N=10)

Tablo 2’de görüldüğü gibi Resmî İlköğretim Okulunda görev yapan öğretmenler “Yazı tahtası ile öğretim yapabilme” maddesinde (%41,1) “her zaman” ve (%36,3) “sık sık” ifadesini işaretlemişlerdir. Özel ilköğretim Okulunda görev yapan öğretmenler ise bu maddede (%60) “her zaman” ve (%20) “sık sık” ifadesini işaretlemişlerdir. Görüldüğü gibi Resmî ve Özel İlköğretim Okullarında görev yapan öğretmenlerin bu maddeye ilişkin görüşleri benzerdir.

Resmî İlköğretim Öğretmenleri “Slayt Projektörü ile öğretim yapabilme” maddesinde “sık sık” (% 22,6) ve “her zaman” (% 5,6) ifadesini işaretlemişlerdir. Özel İlköğretim Öğretmenleri ise bu maddede “sık sık” (% 70) ve “her zaman” (% 30) ifadesini işaretlemişlerdir. Görüldüğü gibi öğrencinin birden fazla duyu organına hitap eden çoklu öğrenme ortamı yaratan eğitim araç-gereçlerinden olan slayt projektörü kullanımına ilişkin olarak

öğretmenlerin görüşleri örtüşmemektedir. Özel İlköğretim Okullarında sık sık kullanılmasına rağmen Resmî İlköğretim Okullarında bu aracın kullanımı çok sınırlıdır. Bu sonuç, Resmî İlköğretim Okullarında eğitim araç-gereçlerinin ne kadar yetersiz olduğunu bize göstermektedir. Resmî İlköğretim Okullarında ki araç-gereç eksikliğini giderebilmek için okul yönetimleri ile aileler arasında sağlıklı bir iletişim kurularak, birlikte bu sorunların giderilmesi yolu aranmalıdır. Bunun sağlanabilmesi için de öncelikler eğitimde araç-gereç kullanımının faydaları ailelere anlatılmalıdır.

Araç-Gereç Kullanım Düzeyinin Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu ve Okul Türü Değişkenlerine Göre Anlamlılık Düzeyi

Tablo 3. Araç-Gereç Kullanım Düzeyinin Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlılık Düzeyi

Anket Maddeleri	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	t	p
1. Yazı tahtası ile öğretim yapabilme	Kadın	41	4,15	1,09	0,02	0,98
	Erkek	93	4,15	0,82		
2. Şema, şekil, grafik ile öğretim yapabilme	Kadın	41	3,95	0,89	1,77	0,08
	Erkek	93	3,67	0,84		
3. Basılı materyalle öğretim yapabilme	Kadın	41	3,78	1,06	0,67	0,5
	Erkek	93	3,66	0,96		
4. Harita ve Küre ile öğretim yapabilme	Kadın	41	3,93	1,06	1,31	0,19
	Erkek	93	4,14	0,77		
5. Modellerle öğretim yapabilme	Kadın	41	3,29	0,98	0,53	0,6
	Erkek	93	3,20	0,85		
6. Slayt projektörü ile öğretim yapabilme	Kadın	41	2,71	1,19	0,28	0,78
	Erkek	93	2,77	1,33		
7. Gerçek eşyalar ile öğretim yapabilme	Kadın	41	2,88	0,93	1,36	0,18
	Erkek	93	2,65	0,9		
8. İnternet yardımıyla öğretim yapabilme	Kadın	41	2,22	0,82	0,13	0,89
	Erkek	93	2,19	1,11		
9. Televizyon ve Video ile öğretim yapabilme	Kadın	41	2,41	0,97	1,03	0,31
	Erkek	93	2,22	1,06		
10. Deneysel öğretim yapabilme	Kadın	41	1,90	0,83	0,34	0,73
	Erkek	93	1,96	0,86		
11. Episkop ile öğretim yapabilme	Kadın	41	1	0		
	Erkek	93	1	0		
12. Tepegöz saydamlarıyla öğretim yapabilme	Kadın	41	2,44	0,95	1,14	0,25
	Erkek	93	2,23	1,01		
13. Zaman ve Tarih şeritleri ile öğretim yapabilme	Kadın	41	3,73	0,92	0,14	0,89
	Erkek	93	3,71	0,76		

Tablo 3 incelendiğinde, Resmî ve Özel İlköğretim Okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, araç-gereç kullanım düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir. Bu sonuç araç-gereç kullanım düzeyinin cinsiyete göre değişmediği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4. Araç-Gereç Kullanım Düzeyinin Yaş Değişkenine Göre Anlamlılık Düzeyi

Anket Maddeleri	\bar{X}	SS	Varyans		Fark Olan Gruplar
			F	p	
1. Yazı tahtası ile öğretim yapabilme	4,54	0,71	0,76	0,58	
2. Şema, şekil, grafik ile öğretim yapabilme	3,66	1,11	0,53	0,75	
3. Basılı materyalle öğretim yapabilme	3,03	1,28	2	0,08	
4. Harita ve Küre ile öğretim yapabilme	3,76	1,1	0,53	0,75	
5. Modellerle öğretim yapabilme	3,26	1,21	2,14	0,07	
6. Slayt projektörü ile öğretim yapabilme	2,28	1,4	3,47	0,00*	1- 2,3,4,5,6
7. Gerçek eşyalar ile öğretim yapabilme	3,13	1,23	0,64	0,67	
8. İnternet yardımıyla öğretim yapabilme	2,14	1,14	1,24	0,29	
9. Televizyon ve Video ile öğretim yapabilme	1,8	0,98	2,7	0,02*	1- 2,3,4,5,6
10. Deneysel öğretim yapabilme	2,17	0,89	3,6	0,00*	6- 1,2,3,4,5
11. Episkop ile öğretim yapabilme	1	0			
12. Tepegöz saydamlarıyla öğretim yapabilme	2,12	1,05	2,44	0,04*	1- 3,4,6
13. Zaman ve Tarih şartları ile öğretim yapabilme	3,51	1,06	1,46	0,21	

Tablo 4 incelendiğinde, Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin “Slayt Projektörü ile Öğretim Yapabilme” düzeyi ile yaşları arasında $p < 0,05$ anlamlı bir farklılık görülmektedir. Yaşlar arası farkların hangi yaşlar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan LSD testinin sonuçlarına göre farkı yaratan yaşlar **20-25(1)** - 26-30 (2), 31-35(3), 36-40(4), 41-45(5) olduğu görülmektedir. Yani 20-25 yaş grubunda olan öğretmenler diğer yaş gruplarına göre “Slayt Projektörü ile Öğretim Yapabilme” etkinliğini daha sık kullanmaktadırlar.

LSD

(I) yas	(J) yas	Ort. Farkı (I-J)	Standart Hata	p
(1)20-25	(2)26-30	-1,41*	0,49	0,005
	(3)31-35	-1,17*	0,45	0,01
	(4)36-40	-1,53*	0,46	0,001
	(5)41-45	-1,36*	0,52	0,01
	(6)46-50	-2,31*	0,6	0

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin “Televizyon ve Video ile Öğretim Yapabilme” düzeyi ile yaşları arasında $p<0,05$ anlamlı bir farklılık görülmektedir. Yaşlar arası farkların hangi yaşlar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan LSD testinin sonuçlarına göre farkı yaratan yaşlar **20-25 (1)** - 26-30 (2), 31-35(3), 36-40(4), 41-45(5) olduğu görülmektedir.

LSD				
(I) yas	(J) yas	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Hata	p
(1)20-25	(2)26-30	-,97*	0,40	0,017
	(3)31-35	-1,01*	0,37	0,006
	(4)36-40	-1,31*	0,38	0,001
	(5)41-45	-1,18*	0,42	0,006
	(6)46-50	-1,40*	0,49	0,005

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin “Deneysel Öğretim Yapabilme” düzeyi ile yaşları arasında $p<0,05$ anlamlı bir farklılık görülmektedir. Yaşlar arası farkların hangi yaşlar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan LSD testinin sonuçlarına göre farkı yaratan yaşlar **46-50(6)**- 20-25(1), 26-30(2), 31-35(3), 36-40(4), 41-45(5) olduğu görülmektedir. Yani 46-50 yaş grubunda olan öğretmenler diğer yaş gruplarına göre “Deneysel Öğretim Yapabilme” etkinliğini daha sık kullandığı söylenebilir.

LSD				
(I) yas	(J) yas	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Hata	p
(6)46-50	(1)20-25	1,44*	0,40	0
	(2)26-30	1,24*	0,34	0
	(3)31-35	1,13*	0,31	0
	(4)36-40	1,09*	0,32	0
	(5)41-45	,87*	0,35	0,02

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin “Tepegöz Saydamlarıyla Öğretim Yapabilme” düzeyi ile yaşları arasında $p<0,05$ anlamlı bir farklılık

görülmektedir. Yaşlar arası farkların hangi yaşlar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan LSD testinin sonuçlarına göre farkı yaratan yaşlar **20-25(1)** - 31-35(3), 36-40(4), 46-50(6) olduğu görülmektedir. Yani 20-25 yaş grubunda olan öğretmenler diğer yaş gruplarına göre “Tepegöz Saydamlarıyla Öğretim Yapabilme” etkinliğini daha sık kullandığı söylenebilir.

LSD				
(I) Yaş	(J) Yaş	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Hata	p
(1)20-25	(2)26-30	-0,29	0,39	0,461
	(3)31-35	-,72*	0,35	0,044
	(4)36-40	-,77*	0,36	0,035
	(5)41-45	-0,47	0,41	0,255
	(6)46-50	-1,33*	0,47	0,005

Tablo 5. Araç-Gereç Kullanım Düzeyinin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Anlamlılık Düzeyi

Anket Maddeleri	Öğrenim Durumu	N	\bar{X}	SS	t	p
1. Yazı tahtası ile öğretim yapabilme	Lisans	127	4,16	0,87	0,45	0,66
	Yüksek Lisans	7	4	1,53		
2. Şema, şekil, grafik ile öğretim yapabilme	Lisans	127	3,72	0,86	1,69	0,09
	Yüksek Lisans	7	4,29	0,76		
3. Basılı materyalle öğretim yapabilme	Lisans	127	3,66	0,99	1,63	0,1
	Yüksek Lisans	7	4,29	0,76		
4. Harita ve Küre ile öğretim yapabilme	Lisans	127	4,08	0,86	0,23	0,82
	Yüksek Lisans	7	4	1,15		
5. Modellerle öğretim yapabilme	Lisans	127	3,21	0,91	1,04	0,3
	Yüksek Lisans	7	3,57	0,53		
6. Slayt projektörü ile öğretim yapabilme	Lisans	127	2,73	1,28	0,82	0,41
	Yüksek Lisans	7	3,14	1,35		
7. Gerçek eşyalar ile öğretim yapabilme	Lisans	127	2,7	0,93	0,84	0,4
	Yüksek Lisans	7	3	0,58		
8. İnternet yardımıyla öğretim yapabilme	Lisans	127	2,14	0,98	2,96	0,00*
	Yüksek Lisans	7	3,29	1,25		
9. Televizyon ve Video ile öğretim yapabilme	Lisans	127	2,25	1,03	1,15	0,25
	Yüksek Lisans	7	2,71	1,11		
10. Deneysel öğretim yapabilme	Lisans	127	1,94	0,83	0,19	0,85
	Yüksek Lisans	7	2	1,15		
11. Episkop ile öğretim yapabilme	Lisans	127	1	0		
	Yüksek Lisans	7	1	0		
12. Tepegöz saydamlarıyla öğretim yapabilme	Lisans	127	2,29	0,98	0,01	0,99
	Yüksek Lisans	7	2,29	1,38		
13. Zaman ve Tarih şeritleri ile öğretim yapabilme	Lisans	127	3,7	0,82	0,95	0,34
	Yüksek Lisans	7	4	0,58		

Tablo 5’de görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin, araç-gereç kullanım düzeyine ilişkin olarak sorulan anket maddelerinden, “İnternet Yardımıyla Öğretim Yapabilme” ilişkin görüşleri öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. [$t=2,96$, $p<,05$]. Yüksek lisans mezunu öğretmenlerin, İnternet Yardımıyla Öğretim Yapabilme düzeyi ($\bar{X}=3,29$), lisans mezunu öğretmenlere ($\bar{X}=2,14$) göre daha olumludur. Bu bulgu, İnternet Yardımıyla Öğretim Yapabilme düzeyi ile öğretmenlerin öğrenim durumları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 6. Araç-Gereç Kullanım Düzeyinin Okul Türü Değişkenine Göre Anlamlılık Düzeyi

Anket Maddeleri	Okul Türü	N	\bar{X}	SS	t	p
1. Yazı tahtası ile öğretim yapabilme	Resmî Okul	124	4,13	0,91	0,91	0,36
	Özel Okul	10	4,4	0,84		
2. Şema, şekil, grafik ile öğretim yapabilme	Resmî Okul	124	3,7	0,86	2,51	0,01*
	Özel Okul	10	4,4	0,7		
3. Basılı materyalle öğretim yapabilme	Resmî Okul	124	3,67	1,01	1,02	0,31
	Özel Okul	10	4	0,67		
4. Harita ve Küre ile öğretim yapabilme	Resmî Okul	124	4,05	0,89	1,23	0,22
	Özel Okul	10	4,4	0,52		
5. Modellerle öğretim yapabilme	Resmî Okul	124	3,19	0,88	2,12	0,04*
	Özel Okul	10	3,8	0,92		
6. Slayt projektörü ile öğretim yapabilme	Resmî Okul	124	2,63	1,25	4,2	0,00*
	Özel Okul	10	4,3	0,48		
7. Gerçek eşyalar ile öğretim yapabilme	Resmî Okul	124	2,65	0,88	3,29	0,00*
	Özel Okul	10	3,6	0,97		
8. İnternet yardımıyla öğretim yapabilme	Resmî Okul	124	2,15	1,02	2,28	0,02*
	Özel Okul	10	2,9	0,88		
9. Televizyon ve Video ile öğretim yapabilme	Resmî Okul	124	2,27	1,01	0,39	0,7
	Özel Okul	10	2,4	1,35		
10. Deneysel öğretim yapabilme	Resmî Okul	124	1,94	0,84	0,16	0,88
	Özel Okul	10	1,9	0,99		
11. Episkop ile öğretim yapabilme	Resmî Okul	124	1	-	-	-
	Özel Okul	10	1	-		
12. Tepegöz saydamlarıyla öğretim yapabilme	Resmî Okul	124	2,31	1,01	0,63	0,53
	Özel Okul	10	2,1	0,88		
13. Zaman ve Tarih şeritleri ile öğretim yapabilme	Resmî Okul	124	3,71	0,79	0,34	0,74
	Özel Okul	10	3,8	1,03		

Tablo 6 incelendiğinde, Resmî ve Özel İlköğretim Okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin, araç-gereç kullanım düzeyine ilişkin olarak sorulan, “Şema, şekil, grafik ile öğretim yapabilme”, ilişkin görüşleri çalıştıkları okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. [$t=2,51$, $p<,05$]. Özel İlköğretim Okullarında görev yapan öğretmenlerin, “Şema, şekil, grafik ile

öğretim yapabilme” düzeyi ($\bar{X}=4,40$), Resmî İlköğretim Okullarında görev yapan öğretmenlere ($\bar{X}=3,70$) göre daha olumludur. Bu bulgu, şema, şekil, grafik ile öğretim yapabilme düzeyi ile öğretmenlerin çalıştıkları kurum arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlerin, “Modellerle öğretim yapabilme”, ilişkin görüşleri çalıştıkları okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. [$t=2,12$, $p<,05$]. Özel İlköğretim Okullarında görev yapan öğretmenlerin, modellerle öğretim yapabilmeye yönelik etkililik düzeyi ($\bar{X}=3,80$), Resmî İlköğretim Okullarında görev yapan öğretmenlere ($\bar{X}=3,19$) göre daha olumludur. Bu bulgu, modellerle öğretim yapabilme etkililiğiyle öğretmenlerin çalıştıkları kurum arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlerin, “Slayt Projektörü ile öğretim yapabilme”, ilişkin görüşleri çalıştıkları okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. [$t=4,20$, $p<,05$]. Özel İlköğretim Okullarında görev yapan öğretmenlerin, Slayt Projektörü ile öğretim yapabilme düzeyi ($\bar{X}=4,30$), Resmî İlköğretim Okullarında görev yapan öğretmenlere ($\bar{X}=2,63$) göre daha olumludur. Bu bulgu, Slayt Projektörü ile öğretim yapabilme düzeyi ile öğretmenlerin çalıştıkları okul türü arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlerin, “Gerçek Eşyalar ile Öğretim Yapabilme”, düzeyi ile çalıştıkları okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. [$t=3,29$, $p<,05$]. Özel İlköğretim Okullarında görev yapan öğretmenlerin, “Gerçek Eşyalar ile Öğretim Yapabilmeye” yönelik etkililik düzeyi ($\bar{X}=3,60$), Resmî İlköğretim Okullarında görev yapan öğretmenlere ($\bar{X}=2,65$) göre daha olumludur.

Öğretmenlerin, “İnternet Yardımıyla Öğretim Yapabilme”, düzeyi ile çalıştıkları okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. [$t=2,28$, $p<,05$]. Özel İlköğretim Okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin, “İnternet Yardımıyla Öğretim Yapabilme”, etkililik düzeyi ($\bar{X}=2,90$), Resmî İlköğretim Okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine ($\bar{X}=2,15$) göre daha olumludur. Bu sonuçta Özel İlköğretim okullardaki arz-talep dengesini ve kurumlar arası rekabetin etkili olduğu söylenebilir. Özel İlköğretim Okulları aynı zamanda birer ticarethanedir. Bu kurumların kendine öğrenci çekebilmesi için Resmî İlköğretim Okullarından farklı olanaklar sunması gerekir. Bu sebeple kurumlarını eğitim araç-gereçleri bakımından zenginleştirme ihtiyacı duymaktadırlar. Ayrıca ekonomik imkanlarının da Resmî Okullardan daha iyi olduğu da göz ardı edilemez.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucunda, Resmî ve Özel İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin araç-gereç kullanım düzeyleri cinsiyete göre bir farklılık göstermediği görülmüştür. Genel olarak bakıldığında her iki okul türünde de en

sık kullanılan araç-gereç olarak, yazı tahtası ile harita ve kürelerin olduğu sonucuna varılmıştır. Çoklu öğrenme ortamı sağlayan, Slayt projektörü, Televizyon ve video kullanımı okul türüne göre farklılık göstermiştir. Özel okullarda özellikle Slayt projektörü her sınıfta mevcut ve öğretmenler tarafından yoğun olarak kullanılıyor. Buna karşılık Resmî okullarda bu araçlar çok az okulda bulunmaktadır. Öğretmenlerde doğal olarak bu araçlardan istedik düzeyde yararlanamamaktadırlar.

Öğretmenlerin araç-gereç kullanım düzeyleri ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. 20-25 yaş grubunda olan öğretmenlerin, öğrencinin birden fazla duyu organına hitap eden araç-gereç kullanım düzeyleri diğer yaş gruplarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Araç-gereç kullanım düzeyi ile öğretmenlerin öğrenim durumları arasında yüksek lisans yapmış öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Bu sonuç, öğrenim düzeyi arttıkça öğretmenlerin öğretim araç-gereç kullanım düzeylerinin de arttığını göstermektedir.

Araştırma bulgulara dayalı olarak şu öneriler geliştirilmiştir: Öğretim araç-gereç kullanımı konusunda özellikle Resmî okullarda görev yapan öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmelidir. Özellikle çoklu öğrenme ortamı yaratan bilgisayara dayalı araçların kullanımı konusunda seminerler düzenlenmelidir. Okullarda öğretim araçlarının kullanımını arttırmak için gerekli olan materyallerinde okullarda olması da önemlidir.

Resmî İlköğretim okullarındaki araç-gereç eksikliğini gidermenin yolları aranmalıdır. Okul yöneticileri imkânlarını zorlayarak her türlü görsel ve işitsel araçları Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin hizmetine sunmalı ve bu araçların kolayca kullanılabilmesi için teknoloji sınıfları oluşturulmalıdır. Bunun için okul-aile işbirliği sağlanmalı ve okul-aile birlikleri etkin olarak çalışmalıdır. Araç-gereç eksikliğini gidermek için okullarda Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılan öğretim araç-gereçlerinin yer aldığı Sosyal Bilgiler Sınıfı oluşturulabilir. Böylece okuldaki tüm öğrenciler Sosyal Bilgiler Dersini bu sınıfta araç-gereç yardımıyla daha zevkli işleyecektir. Dersleri daha çekici hale getirmek için olabildiğince görsel öğelere yer vermek gerekir. Bunu sağlamak için öğretmenlerin derslerde internetten daha fazla yararlanmasını sağlamak için sınıflarda internet erişimini temin etme yolları aranmalıdır. Ayrıca öğretmenlere bilgisayar okur-yazarlığı ve internetten bilgiye ulaşma yolları konusunda hizmetiçi eğitim verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Büyükkaragöz, Ş. (1999), **Genel Öğretim Metotları**. 9. Baskı Öz Eğitim Yayınları. İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş. (2003). **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı**. 3. Baskı, Pegem Yayıncılık, Ankara.

- Can, S. K. (2009). *İlkokul 4.ve 5. Sınıflarda Sosyal Bilgiler Dersinde (Araç-Gereç)Materyal Kullanımının Öğrenci Başarısına Etkisi.* (Yüksek Lisans Tezi). Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kars.
- Coşkun, S. (2001). *İlköğretim Okulu 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Materyal/Teknoloji Kullanım Durumu.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çiftçi, Ü. (2002). *Sosyal Bilgiler 6, 7 ve 8. Sınıf Derslerinde Materyal Kullanımının Öğrenci Başarısı ve Tutumlarına Etkisi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı. Konya.
- Demirel, Ö. (2002), **Öğretme Sanatı.** 3. Baskı. Pegem Yayıncılık. Ankara.
- Demirel, Ö. (2009), **Öğretme Sanatı.** 15. Baskı. Pegem Akademi. Ankara.
- Ergin, A. (1987), **Eğitim Bilimleri, Eğitim Teknolojisi.** Açık Öğretim Yayınları. Ankara.
- Gözütok, D. F. (2006). **Öğretim İlke ve Yöntemleri.** Ekinoks. Ankara.
- Güneş, L. (1993). *İlkokul Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretiminde Eğitim Teknolojisine İlişkin Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi.* Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi). Ankara.
- Halis, İ. (2001), **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme.** Mikro Yayınevi. Konya.
- Helvacı, M.A. (2009), **Eğitim Bilimine Giriş.** Eğitim Sisteminde Öğretmenin Rolü. (Edt: Nevin Saylan), Anı Yayıncılık. Ankara.
- Karaduman, H. (2005). *Sosyal Bilgiler Dersinde Yapılandırmacı Öğrenme İlkelerine Göre Hazırlanan Öğretim Materyallerinin Öğrencilerin Derse İlişkin Tutumlarına, Başarılarına ve Hatırlama Düzeyine Etkisi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eskişehir.
- Karasar, N. (2009). **Bilimsel Araştırma Yöntemi.** 19. Baskı. Nobel Yayınları. Ankara.
- Kıy Can, S. (2009). *Sosyal Bilgiler Dersinde (Araç-Gereç) Materyal Kullanımının Öğrenci Başarısına Etkisi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü. Kars.
- Köken, N. (1995). *İlkokullarda Sosyal Bilgiler Öğretimi,* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Means, B. ve Olson, K. (1996). **Supporting School Reform With Educational Technology. Restructuring Schools With Tecnology,** Boston.
- Özhelvacı, H. (2003). *Sakarya İlinin İlçelerinde Görev Yapan Öğretmenlerin Eğitim Teknolojilerini Kullanma Düzeyleri.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi. Sakarya.
- Pirinçdane, M. (1997). *“İlköğretim 1. Kademe Sosyal Bilgiler Ders Programının Değerlendirilmesi”.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Rıza, E. T. (2000), **Eğitim Teknolojisi Uygulamaları ve Materyal Geliştirme.** Anadolu Matbaa. İzmir.

- Senemoğlu, N. (2009), **Gelişim, Öğrenme ve Öğretim. Kuramdan Uygulamaya**, 15. Baskı. Pegem Akademi. Ankara.
- Sezer, A. (2005). **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**. (Edt. Abdurrahman Tanrıoğen). Lisans Yayıncılık. İstanbul.
- Sığan, C. (1997). *İlkokul Sosyal Bilgiler Dersinin Etkliliğini Azaltan Faktörlerin Araştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Shea, P. (2000). "A study of Captioned Interactive Video". **Journal of Educational Computing Research** . 22: 243-263
- Sönmez, Ö. F. (2006). *İlköğretim Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Karadeniz Bölgesi Konusunun Görsel Araç-Gereçlerle Öğretiminin Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisinin Değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Şahin, Y. T. (2000). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Çoklu Ortamların Etkililiği*. **Eğitim Araştırmaları**, 1:68-73. Ankara.
- Şahin, Y. T. (1997). *İlköğretimde Sosyal Bilgiler Derslerinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, **Çağdaş Eğitim** (Nisan).Ankara.
- Şimşek, N. (2002). **Derste Eğitim Teknolojisi Kullanımı**. Nobel Yayınları, Ankara.
- Yalın, H. İ. (2003), **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**. 8. Baskı. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.
- Yalın, H. İ. (1997), **Eğitim Teknolojisi Öğretim Tasarımı**. Ankara.
- Yanpar Şahin, T. (1994). "İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Akademik Benlik Kavramı, Ders İçi Öğrenme ve Ders Dışı Çalışma Yolları İle Başarı İlişkisi", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. (10), 43-48.Ankara.
- Yazıcı, K. (2006). *Sosyal Bilgilerde Kullanılan Görsel Araçlar: Haritalar-Küreler, Resimler, Tablolar ve Grafikler*. **Selçuk Üniversitesi Soysal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. (15), 651-662. Konya.
- Yaşar, Ş. ve Gültekin, M. (2009). "Anlamlı Öğrenme İçin Etkili Öğretim Stratejileri", **Sosyal Bilgiler Öğretimi (Demokratik Vatandaşlık Eğitimi)**. (Ed. Cemil Öztürk). Pegem Akademi. Ankara.
- Yaşar, Ş. ve Gültekin, M. (2006). "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Araç-Gereç Kullanımı", **Sosyal Bilgiler Öğretimi (Demokratik Vatandaşlık Eğitimi)**. (Ed. Cemil Öztürk). Pegem Akademi. Ankara.
- Yılman, M. (2006). **Türkiye’de Öğretmen Eğitiminin Temelleri**. 2.Baskı. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara: